

Rezultati vzrejne dejavnosti v letu 2022

V letu 2022 je vzorce čebel za odobritev vzreje oddalo 33 vzrejevalcev. Vsi vzorci so bili pregledani na prisotnost spor noseme. Določili smo jih tudi kubitalni indeks. Delovna skupina je pregledala rezultate izvedenih analiz, pregledala vsa vzrejališča in ocenila mirnost čebel na satju, strnjenost zalege in obarvanost obročkov zadka. Izmed 285 družin je bilo potrjenih 113 matičarjev in 15 trotarjev. 10 trotarjev, sester po materi, je bilo nameščenih na plemenilni postaji Lučka Bela. Za vse smo izdali Zootehniška spričevala za plemensko kranjsko čebelo in s tem so vzrejevalci pridobili tudi dovoljenje za vzrejo in prodajo. V Izvorno rodovniško knjigo kranjske čebele je bilo vpisanih 44.461 matic, od tega 392 rodovniških. Večina rodovniških matic je bila oprášena na plemenilni postaji Lučka Bela. Izvoženih je bilo 44,4 % vzrejenih matic, približno 20 % več kot leto poprej. V EU je bilo izvoženih 11.112 matic, v druge države pa 3781. Prednjačile so Avstrija, Francija in Romunija. Izven geografske Evrope so bile matice izvožene v Iran in na Japonsko.

Peter Podgoršek, KIS (peter.podgorsek@kis.si), Manca Kojek, KIS (manca.kojek@kis.si), dr. Maja Smodiš Škerl, KIS (maja.smodis.skerl@kis.si) in dr. Janez Prešern, KIS (janez.presern@kis.si)

Priprave za progno testiranje v letu 2022 so se začele v juniju leto poprej z razdelitvijo 660 matic med 27 testnih čebelarjev. Matice so bile potomke 47 izbranih matičarjev. Po vsakem matičarju je bilo testiranih 15 družin, ki so bile razposlane na tri različna čebelarstva. Sprejetih je bilo 531 matic ali 80,5 %. Čebelarji so med letom z ocenami od 1 do 4 (štiri je najboljša ocena) ocenili mirnost in rojivost čebelje družine. Donos medu so izmerili v kilogramih. Vsak čebelar anonimno testira matice treh do petih vzrejevalcev.

Na podlagi zbranih rezultatov je bil za vsakega matičarja izračunan selekcijski indeks (Poklukar, 1999), ki na isto mero uvede vse tri ocenjevane lastnosti (mirnost, rojivost in donos medu). Izračunan je po formuli $0,42 \times \text{donos}$

medu (v kg) + $1,94 \times \text{točke ocene rojivosti} + 0,80 \times \text{točke ocene mirnosti}$. V preglednici 1 so navedene vrednosti selekcijskega indeksa matic za posamezne vzrejevalce. Za preprostejšo primerjavo med leti smo vrednosti v prikazu standardizirali na normalno porazdelitev (N). Povprečje je postavljeno na 100, standardni odklon je 12. Pri vrednosti $N = 112$ to pomeni, da je linija boljša od 84 % drugih linij, pri $N = 116$ pa od 90 % drugih linij.

Povprečni donos medu je bil v letu 2022 ponovno odličen. Povprečni donos je bil 24,4 kg na panj. Povprečna ocena rojivosti je bila 2,93 in mirnosti 3,02 točke (od štirih). V preglednici 2 so navedene rodovniške številke desetih najboljših matičarjev glede na povprečno oceno rojivosti in najmanj štiri ocene.

Preglednica 1: Prvih deset vzrejevalcev po povprečnem selekcijskem indeksu (Si) progno testiranih matic v letu 2022

Št.	Vzrejevalec	Si	N(Si)
1	Peter Kolar	12,2490	120
2	Štefan Bukovšek	12,0535	117
3	Bojan Donko	12,0016	116
4	Matija Koštomaj	11,9928	116
5	Venčeslav Lešek	11,9786	111
6	Jožef Andrejč	11,9755	110
7	Jože Vidovič	11,8729	110
8	Marko Hrastelj	11,7434	108
9	Milena Kavaš	11,7086	106
10	Darko Grm	11,6559	105

Preglednica 2: Najmanj rojivi matičarji, testirani na potomstvu v letu 2022

Št.	Vzrejevalec	Matičar	N(rojivost)	n
1	Štefan Bukovšek	58536-2020	131	8
2	Vasja Jug	39486-2019	120	7
3	Štefan Bukovšek	R604	119	11
4	Robert Bali	R589	119	6
5	Jože Andrejč	32801-2018	116	9
6	Marko Hrastelj	R698	115	12
7	Janko Bukovšek	46810-2020	115	13
8	Ladislav Vozelj	R648	111	6
9	Janez Dremelj	34312-2019	110	7
10	Darko Grm	R655	108	6

Foto: arhiv ČZS

V preglednici 3 so navedene rodovniške številke matic, ki so v testu pri potomstvu dosegle najboljše povprečne ocene mirnosti in imele najmanj štiri ocene.

V preglednici 4 so prikazane rodovniške številke matic, ki so v testu pri potomstvu dosegle najboljši izmerjeni povprečni donos medu in so imele vsaj štiri meritve. Za preverjanje pasemske čistosti so čebelarji za vsako družino ocenili obarvanost čebel delavk na lestvici od 1 do 4 in ocenili 418 družin. Povprečna ocena obarvanosti je bila 3,64 točke od štirih možnih. Neobarvanih družin je bilo 70,8 %. Oceno 2 je dobilo 4,1 % družin, 10 družin je dobilo oceno 1, saj so imele več kot 2 % čebel z obarvanimi zadki. Za preveč obarvane družine smo priporočili, da se iz testnega čebelnjaka izločijo.

Preglednica 3: Najbolj mirni matičarji, testirani pri potomstvu v letu 2022

Št.	Vzrejevalec	Matičar	N(rojivost)	n
1	Nejc Juvan	R691	124	5
2	Ladislav Vozelj	R647	122	5
3	Jožef Andrejč	32801-2018	121	9
4	Štefan Bukovšek	58536-2020	120	8
5	Milena Kavaš	47253-2019	116	6
6	Darko Grm	R655	115	6
7	Ladislav Vozelj	R648	111	6
8	Mitja Nakrst	5475-2020	111	9
9	Jože Herbjaj	29317-2020	110	10
10	Peter Kolar	R678	108	13

Potomke najboljših linij, ki nam jih je uspelo zbrati, bodo letos nastopale kot trotarji na plemenilni postaji Lučka Bela. V letošnji sezoni bodo trotarji potomci matičarja 58536-2020 vzrejevalca Štefana Bukovška.

Kmetijski inštitut Slovenije vabi vse čebelarje k sodelovanju pri testiranju čebeljih matic v letu 2023. Minimalno število prejetih matic je 15. Za podrobnejše informacije pokličite na telefonsko številko 01 280 52 41.

Viri:

- Poklukur, J. (1999): Izboljšanje odbire čebel na proizvodne lastnosti z uporabo selekcijskega indeksa. *Zbornik Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, Kmetijstvo, Zootehnika*, letnik 74, št. 1, str. 47–55.
- Podgoršek *et al.* (2022): Letno poročilo o izvedbi skupnega temeljnega rejskega programa na področju čebelarstva. Kmetijski inštitut Slovenije.

Preglednica 4: Razvrstitev matičarjev po povprečnem donosu medu; test pri potomstvu 2022

Št.	Vzrejevalec	Matičar	N(rojivost)	n
1	Jožef Andrejč	32801-2018	120	9
2	Janko Bukovšek	46810-2020	120	13
3	Peter Kolar	R675	118	9
4	Jože Herbjaj	29317-2020	116	10
5	Ladislav Vozelj	30407-2019	115	8
6	Mitja Koštomaj	52090-2020	114	11
7	Milena Kavaš	47253-2019	114	6
8	Vasja Jug	33758-2020	114	11
9	Jože Vidovič	30663-2020	113	10
10	Janez Luznar	R682	111	14